

forskellige sådanne sæt på hver 3 par. Det havde altså været mere bemærkelsesværdigt, om der ikke havde været nogen sæt (jvf. note).

Juhl Jensen taler – meget vagt – om visse indholdsstørrelser, der skulle understøtte hans system, såsom forekomst af en Priapusstatue i I og V. Men digtene har slet ikke så lidt med hinanden at gøre, som det kunne se ud til fra hans omtale af dem. Digtsamlingen danner et episk-tematisk forløb med en mængde raffinerede omvendinger af situationer, fx. lærer Tibul i II Delia midler til at skjule deres kærlighed for hendes ægte mand, og han konstaterer i VI, hvor hun har forladt ham, at de nu vendes mod ham selv; i IV klager Priapus over tidernes fordærv, over at man lader kærlighed være afhængig af gaver og betaling, og at nogel endog sætter gaver højere end digte – i V har Delia svigtet ham til fordel for en rig elsker og i IX Marathus; i I vil han gerne dø som gammel bonde i armene på sin Delia, og han vil aldrig forlade hende – i III er han alligevel taget bort i feltherren Messalas følge og ligger dødsygt langt hjemmefra uden Delia. Der findes altså mange systemer af indholdsrelationer mellem digtene, og Juhl Jensens klasseinddelinger svarer ikke til nogen af de vigtigere.

Note: På dette sted indeholder Karsten Olesens manuskript selve beregningen af sandsynligheden for forekomst af de nævnte sæt. Denne beregning må vi desværre af tryk-
ketekniske grunde udelade.

Stud. mag. Ivan Boserup: *Hvem skrev Tibul for?*

Iliaden og Odysseen er hver inddelt i nøjagtigt 24 sange. Til alt held ved vi, at det først var de alexandrinske kommentatorer, der et halvt artusind efter Homer inddelte hans værker i et lige antal sange: derfor vil ingen tage netop denne påfaldende talmæssige strukturering som bevis på, at disse to værker hver danner en ubrydelig enhed og er os overleveret fra Homer i deres helhed. Vi har også overleveret en alexandrinsk kommentar til første replik i Sofokles' tragedie *Antigone*: Den anbefaler, at man sletter tre vers i denne replik; grunden hertil er ganske givet, at Antigones replik derved får samme antal vers som Ismene's følgende svar. Der var altså i alexandrinsk tid en letpåviselig tendens til at finde eller skabe talmæssige symmetrier i litterære kompositioner. Derfor kan der heller ikke være tvivl om, at J.J.J.'s optællinger af vers hos alexandrinsk påvirkede augustæiske digtere har en særlig baggrund: der er på forhånd grund til at antage, at der findes talsymmetrier af en eller anden art hos disse digtere.

Man har da også i mange år været opmærksom på dette forhold, og der findes en række studier over talforhold hos Vergil: det er således for længst blevet påvist, at Vergils *Bucolica* er os overleveret i sin helhed. De allervigtigste af disse studier havde måske fortjent at blive anført af J.J.J. - i hvert fald sidestillede med J.J.J.'s egne kommende værker. Men at andre har fundet andre talforhold udelukker ikke, at J.J.J.'s også kan være rigtige: digtene er vel komplekse kompositioner med forskellige planer og forskellige talforhold, der ikke udelukker, men supplerer hinanden. Man må vel også antage, at de forskellige talsystemer henvender sig til et forskelligt publikum, eller i hvert fald forudsætter en forskellig grad af fordybning i kompositionsproblemet? ukompliceret – men dog signifikant – er f. eks. inddelingen: 10 x 1 digt i *Bucolica* og Tibul I. De alexandrinske digtere i Rom skrev vel ikke blot for deres egen kreds, men vel også for et større publikum, der læste digtene for deres umiddelbare indholds skyld og hverken kunne primtalslisten på fingrene eller gad tælle hundredevis af vers sammen.

Når man vil finde talstrukturer i digte, gælder det om at finde strukturer, der er bevidst indlagt af digteren. Derfor skal det, som man lader den fundne struktur give udtryk for, være noget, som man kan tænke sig digteren har kunnet ønske at udtrykke. Nu når J.J.J. i sin artikel ikke til andre konklusioner end at de fire digtsamlinger, han behandler,

hver danner en *enhed* og er fuldstændige sådan som vi har dem i dag. Men problemet om de latinske digtsamlingers fuldstændighed eller mangelfulde overlevering hører den moderne tid til, og er skabt af filologer på grund af den usikre overlevering i middelalderen. Ingen vil vist påstå, at Tibul og Vergil indlagde sindrige talstrukturer i deres digte for at læserne kunne overbevise sig om, at den bog de havde købt i boghandelen var komplet, og den middelalderlige overlevering og de dermed følgende filologiske problemer har de antikke digtere vist heller ikke taget højde for ved kompositionen af deres digtsamlinger! De talforhold som man mener at finde i hellenistisk-augusæiske digtsamlinger må have et litterært-esthetisk formål, og hvis J.J.J.'s udregninger svarer til en realitet i digtene, må man kunne få andet ud af hans skemaer, end at digtsamlingerne er komplette. Hvor vigtigt det end er at få fastslået om digtsamlingerne er fuldstændigt overleverede fra oldtiden, kan en sådan erkendelse kun være sekundær – som et slags affaldsprodukt for filologer – i forhold til den primære litterær-esthetiske fortolkning, og påvisningen af enheden må holdes nøje ude fra det egentlige og litterære formål med digtenes talmæssige strukturering.

Hvad kan talforhold da udtrykke? Jeg tror J.J.J. gør rigtigt i ikke at lade tal være pythagoræiske symboler eller lade dem angive noget bestemt i hver digtsamling. Talstrukturer har vel først og fremmest til formål at vise, at digtsamlingen er *god og ikke*, at den er fuldstændig eller danner en *enhed*: *enhed* får ikke esthetisk-litterær betydning før den talmæssige *enhed* svarer til en *indholdsmæssig* *enhed*, der selv først træder klart frem gennem erkendelsen af talstrukturen. Som sådan er talstruktur et ekspresivt middel på linie med andre (f. eks. retoriske) ekspressive midler, der tjener til at understrege og pointere tekstens indhold. J.J.J.'s artikel og hans kommende arbejder om talstrukturer i romersk digtning vil, såfremt disse strukturer angiver digterisk mere relevante størrelser end "enhed" og "komplethed", utvivlsomt bidrage væsentligt til en samlet forståelse af stilistiske virkemidler i oldtiden.

Litterært betydningsfulde bliver talsystemer, når de sætter begrebspar (i videste forstand) i relation til hinanden, således at hver af dem vinder yderligere relief. Vergils *Æneide* kan man f. eks. inddele i 2 x 6 sange: I-VI og VII-XII. Derved opnår Vergil bl. a. at *Æneas'* møje til vands sættes over for hans møje til lands; at Roms erobrings- og udslettelseskrige (de puniske) sættes over for Roms assimilationskrige (mod de italiske folk); to aspekter af romersk udenrigspolitik; at *Æneas* som homerisk individualistisk helt sættes over for *Æneas* som socialt bevidst romersk helt: VI og XII betyder hver en psykisk omvæltning for *Æneas*: i VI bliver han sig sit ansvar som civilisator bevidst – i XII dræber han i et raserianfald sin sidste fjende idet han selv smittes af den vildskab som han netop havde bekæmpet hos Italerne: de to heltetyper forenes i *Æneas*, symbol på romersk politikks paradoxale forening af mildhed og strenghed.

Men *Æneiden* kan også inddeles i 3 x 4 sange: I-IV, V-VIII, IX-XII. Dette er ikke et alternativ til 2 x 6, men komplementært og giver ny dybde: de krigerske afsnit i beg. og slut. kontrasteres med de fredelige centrale. Dette var blot nogle – for det meste velkendte – eksempler på talforhold, der *ikke* er umiddelbart perciperbare (de strækker sig over flere tusinde vers) men *fremmer* forståelsen af værket ved at vise nye aspekter og nye lag. Dette må være det eneste kriterium for, at den funden talstruktur er reel, d.v.s. tilsigtet fra forfatterens side. Man har søgt at påvise, at *Æneiden* er komponeret på grundlag af det gyldne snits talforhold, men de afsnit man herved når frem til i *Æneiden* svarer sjældent til indholdsmæssige afsnit, og fremmer derfor ikke forståelsen af værket, og derfor er det tvivlsomt, om teorien passer. J.J.J.'s talstrukturer hos Tibul svarer nok til en indholdsmæssig inddeling i *Delia*/ – *Delia*-digte, men hans parringer af *Delia*-digte med hver et – *Delia*-digt viser ikke frem til nye dybder i disse digte. Skal Tibul ved kompositionen af digtsamlingen også have taget hensyn til et publikum, der var opmærksom på talforhold af mere subtil art, må vi ikke lade dette publikum bestå af filologer på jagt efter enheds- og fuldstændighedskriterier: der må være noget dybere som Tibul kunne tilbyde sine flittige læsere som belønning. Men det var måske kun

pladshensyn, der afskar *poetiks* læsere fra at nyde godt heraf? Jeg ser frem til, at J.J.J.s lovede værker udkommer.

Af tidligere litteratur er især vigtig:

W. Port, *Die Anordnung in Gedichtbüchern augusteischer Zeit*, *Philologus* 81, 1926, 280-308 og 427-463.

En ajourført oversigt over litteratur og hidtidige resultater giver:

H.H. Froesch, *Ovids Epistulae ex Ponto I-III als Gedichtsammlung*, diss. Bonn 1968, 55 ff.

Jens Juhl Jensen: *Tibuls poetiske teknik – et svar til Karsten Olesen og Ivan Boserup.*

Jeg vil gerne sige Karsten Olesen tak for den ulejlighed, han har gjort sig med at gå min Tibul-artikel efter i sømmene. Han har været i stand til at sætte fingeren på et par steder, der også efter min egen opfattelse er svage punkter. Men han har samtidig, forekommer det mig, afsløret en mangel på forståelse af de rent metodiske problemer, som det har været mig væsentligt at belyse i den. Hans indvendinger, der er blevet forelagt mig i en åbenbart ret foreløbig version (se note) skal jeg i det følgende forsøge at gen-drive -- af pladshensyn så kortfattet, som det er forsvarligt.

Hensigten med afhandlingen var at stille visse spørgsmål, der normalt ikke forekommer læseren af de pågældende digte-relevante, at levere et svar på sammen spørgsmål og at vise, at svaret kan bidrage til en grundigere og sandfærdigere forståelse af elegierne end den, man får i de filologiske udlægninger af dem. K.O.s hovedindvending er, at der ikke er nogen grund til at stille sådanne spørgsmål, at mine svar er forkerte, og at den traditionelle opfattelse af elegierne er tilstrækkelig. Vi er altså, hvad det principielle angår, særdeles uenige.

De overvejelser, der lå bag min Tibul-artikel, er følgende: enhver litterær tekst kan ansues som en ordnet række af mindre tekster (kapitler, afsnit, sætninger f.eks., eller strofer, distika, vers). Enhver sådan "undertekst" har (a) et bestemt omfang, (b) en bestemt position, (c) et bestemt sprogligt indhold. Ofte (f.eks. i en "kronologisk" fremadskridende roman) vil det afhængighedsforhold, der består mellem (a), (b) og (c), være udformet sådan, at både (a) og (b) er underordnede (c), men at der ikke består nogen direkte relation mellem (a) og (b). I det givne eksempel vil kapitlet X have en tidlig eller sen position, afhængigt af, om det beskriver en kronologisk tidlig eller sen episode; samme kapitels omfang vil være bestemt af episodens kompleksitet og den præcisionsgrad, der anvendes i beskrivelsen (dette er naturligvis meget håndfast formuleret; men jeg håber, læseren forstår, hvad jeg mener). Derimod vil det være irrelevant for kapitlets omfang, om det står i begyndelsen eller slutningen af værket. Forudsætningsforholdene ("x forudsætter y" : $x \rightarrow y$) vil altså være udformet således:

$$\begin{matrix} (a) \rightarrow \\ (b) \rightarrow (c) \end{matrix}$$

Den implicitte tese i min artikel var, at dette mønster ikke er det eneste mulige, men at de nævnte latinske tekster er eksempler på følgende struktur:

Altså: at alle tre fænomener er indbyrdes afhængige i de behandlede digtsamlinger, specielt i Tibuls elegier.